

Blink wil jongeren aan het lezen krijgen.

19-11-2020 11:00

Uitgeverij Blink ontwikkelde samen met leraren, leerlingen en experts een radicaal vernieuwende aanpak voor lezen, Het nieuwe lezen genaamd. Die moet het plezier in het lezen bij jongeren terugbrengen en de ontleding tegen gaan. Vijfendertig schrijvers onder wie Kluun, Paulien Cornelisse, Paul van Loon, Adriaan van Dis en Annejet van der Zijl ondersteunen het initiatief. 'Om een goede lezer te worden moet je heel veel lezen.'

Een flakkerend lichtje onder een dekbed zal tegenwoordig negen van de tien keer eerder duiden op een smartphone met Instagram dan op een zaklampje en een stukgelezen *Nooit meer slapen*. En op hoeveel verlanglijstjes zal een vuistdik, spannend boek staan?

Hekel aan lezen?

Bij één op de vier kinderen in ieder geval niet. Zij vinden lezen niet leuk. De leesvaardigheid van Nederlandse 15-jarigen ligt onder het Europese gemiddelde, zo blijkt uit het internationaal vergelijkend onderzoek PISA. (*Programma for International Student Assessment*). 24 procent van de Nederlandse 15-jarigen kan onvoldoende lezen. Daarbij is de leesmotivatie onder jongeren bijna nergens zo laag als in Nederland.

Reden voor Jorien Castelein, directeur van EdTech-uitgever en leermiddelenontwikkelaar Blink, om de praktijk

achter die zorgwekkende cijfers te achterhalen. Want hoe kan het dat nu juist Nederland het zo slecht doet. En is dat ook echt zo, of behoeven de verschillende onrustbarende onderzoeksresultaten wat nuancering?

Te technisch

“We zijn zelf aan de slag met een onderzoek onder 500 leraren en 500 leerlingen. Daarnaast bekeken we grondig alle wetenschappelijke publicaties hierover en deden we diepte-interviews en klankbordsessies met experts,” vertelt Castelein. Het breed gedeelde inzicht van wetenschappers en experts is dat het leesonderwijs in Nederland veel te technisch is geworden. Er gaat te veel aandacht naar vragen bij teksten en technische oefeningen, en veel te weinig voor het échte lezen.

Hoewel dat niet voor alle scholen geldt en er in de bovenbouw van havo en vwo doorgaans meer aandacht voor is, gaat het over de gehele linie niet goed.

Blink deelde de bevindingen en kwam tot vijf inzichten over hoe het leesonderwijs beter zou kunnen. “We waren opgelucht dat het probleem niet zo complex was als we dachten. Er is een oplossing voor, waarmee we aan het werk konden.”

Het nieuwe lezen

Op basis van de onderzoeksresultaten ontwikkelde Blink in samenwerking met leraren, leerlingen en experts een radicaal nieuwe aanpak: Het nieuwe lezen.

Het eerste en belangrijkste uitgangspunt is een half uur per dag lezen. “Om een goede lezer te worden moet je heel veel lezen. En essentieel daarbij is dat je moet lezen wat je boeiend vindt. Want alleen als je echt uit nieuwsgierigheid leest, komen de emoties en processen in jezelf op gang waardoor je een betere lezer kunt worden. Onder dwang teksten of boeken lezen die je saai vindt blijkt gewoon niet te werken. Sterker: als je het laatste veel moet doen, is de kans zelfs groot dat het averechts werkt. Dat je een hekel krijgt aan lezen en een slechtere lezer wordt.”

Met het nieuwe lezen, en ook onze eigen nieuwe leesmethode die op deze aanpak is gebaseerd, stimuleren we een half uur per dag lezen uit nieuwsgierigheid zónder al die vragenreeksen,” legt Castelein uit.

Samen bespreken

Ook actief bezig zijn met wat je leest en daar samen over praten is belangrijk. “Zoals je samen een film kijkt en praat over wat je hebt gezien. Zorg er daarbij voor dat kinderen de boeken en teksten die ze willen lezen makkelijk kunnen vinden. Die goede leesomgeving kunnen scholen creëren in samenwerking met bibliotheken en leermiddelenontwikkelaars.”

Blink moedigt de leerlingen aan om een onderwerp te kiezen dat hen interesseert. Een leerling die in slaap valt bij *Max Havelaar* zal misschien wél wakker blijven bij *De Familieopstelling* van Kluun of *De Verwarde Cavia* van Paulien Cornelisse.

Geen losse vaardigheden

Tot slot ziet Blink lezen, spreken en schrijven niet meer als losse vaardigheden, maar in samenhang met elkaar. “Leerlingen die een samenvatting van een tekst moeten maken, begrijpen vaak zelf niet goed waarom

ze dat doen. Nu laten we ze bijvoorbeeld van een krantenartikel een radiobericht maken. Ze snappen dan waarom ze de tekst samenvatten: voor de radio moet het bericht korter zijn. Vervolgens kun je een zinvol gesprek hebben over wat er wel en niet in de tekst moet. Wat leent zich voor verdieping in een krantenartikel en wat is beter voor een kort radiobericht?”

Praktijkproef

Blink heeft de afgelopen maanden net een proef gedaan met 50 scholen. Uit die proef blijkt dat scholen zeer enthousiast zijn over het materiaal. Daarom heeft Blink besloten dat het materiaal vanaf augustus 2021 voor alle basisscholen verkrijgbaar is.

Op de basisscholen, die gebruik maken van Blink Lezen, werken de kinderen met verschillende thema's. Samen vormen ze een soort leesclub. Ze nemen vijf boeken per jaar mee naar huis van schrijvers als bijvoorbeeld Paul van Loon, Edward van de Vendel en Astrid Sy. Die mogen ze op school en thuis lezen. Vervolgens praten ze daar samen over.

“Zo lezen leerlingen aan de hand van het thema ‘oorlogsgeheimen’ de graphic novel *Het Achterhuis van Anne Frank*. Ook krijgen ze allerlei opdrachten in het kader van dat thema, zoals het lezen van twee artikelen over de dood van Hitler. Het ene gaat over de kaak van Hitler die in Rusland werd gevonden, de ander is een complottheorie die zegt dat Hitler na de oorlog met hulp van de CIA naar Argentinië is gevlucht en daar nog enkele jaren heeft geleefd. Na het lezen gaan de kinderen samen in gesprek: Wat denk jij dat waar is? De leraar kan daarbij als hulp een minicollege kritisch lezen geven,” vertelt Castelein.

Verschillende niveaus, zelfde aanpak

Anders dan volgens de traditionele maatstaven zijn de lessen van Blink niet georganiseerd volgens de verschillende leesniveaus van leerlingen. “Vanuit de recente onderzoeken in de neuropsychologie weten we dat vooral de interesse in een onderwerp de leesmotivatie en ook de leesprestaties bepaalt. De teksten over het overlijden van Hitler zijn volgens traditionele inzichten eigenlijk te moeilijk. Maar omdat kinderen zo nieuwsgierig zijn naar de oorlog en de rol van Hitler daarin, blijkt op de scholen die onze nieuwe methode volgen dat kinderen die zwakker in lezen en taal lezen zijn, juist gegrepen worden door het verhaal. Zij trekken zich op aan de rest en laten zich inspireren. Ze zijn ook heel blij en trots dat ze niet met die ‘saai kinderachtige boekjes’ aan de slag hoeven, waardoor ze zich ook vaak zo gestigmatiseerd of in hun eigen woorden ‘een beetje dom’ voelen. Leraren zeggen wel eens dat ze zoveel tijd kwijt zijn aan taalzwakkere kinderen dat ze de anderen niet kunnen uitdagen om meer te gaan lezen. Nu breng je de niveaus allemaal samen.”

Blink is de eerste uitgever die volgens de laatste inzichten uit de neuropsychologie van Het nieuwe lezen een doorgaande methodiek voor lezen en Nederlands ontwikkelt. Die loopt vanaf groep 4 tot aan de examenjaren van de middelbare school. “Ook bij tieners gelden dezelfde vijf uitgangspunten, waarbij vooral interactie als het aansluiten op de interesse belangrijk zijn.”

35 ambassadeurs

Vijfendertig schrijvers, die achter de visie van Blink staan en zich als ambassadeur hebben aangesloten, leveren een bijdrage aan het motiveren van leerlingen. “Zij bezoeken scholen, schrijven verhalen en columns, zijn aanwezig op docentendagen. Young adult-auteur Buddy Tegenbosch schreef bijvoorbeeld een interactief verhaal waarin een moord moet worden opgelost. Leerlingen spelen daar zelf een rol in. Ze moeten binnen de

context van dat verhaal een brief schrijven aan de officier van justitie om zijn e-mailaccount te hacken. Het is belangrijk dat die brief niet herkend wordt als nepmail. Leerlingen zijn daar met glimmende ogen mee bezig. 'Ik wist nooit dat een goede mail een begin, midden en slot heeft' zei een jongen. Door zo'n opdracht begrijpen leerlingen waarom ze iets doen. Ze zien er het nut van in."

Rode konen

Castelein vertelt nog een ander voorbeeld uit de proefperiode met scholen waardoor ze zelf overtuigd raakte van de aanpak: "Zo maakte ik een jongetje mee, dat vaak apart zat omdat hij moeite had met lezen en zijn aandacht er niet bij hield. Nu zat hij enthousiast, met rode konen, mee te doen. De leraar had hem niet eerder zo gezien en raakte er door ontroerd."

Marloes de Moor